

Paisu likvideerimise kavatsus Liiva ojal

a) Paisu ja paisutuse likvideerimise eesmärk:

Paisu likvideerimise eesmärk on parandada kalade rändetingimusi Lääne-Viru maakonnas, Vinni vallas, Aravuse külas Liiva ojal (VEE1073300) asuval paisul.

Tegevuste kirjeldus: Liiva ojal asuv pais planeeritakse lahendada selle likvideerimisega ning seeläbi muuta rändetakistus kaladele läbitavaks kõikide vooluhulkade juures. Likvideeritakse kõik betoon rajatised ja puitkilp varjadega reguleeritav eriprofiilülevool. Truup nimetusse kanalisse planeeritakse sulgeda ja seeläbi suunata kogu Liiva oja vooluhulgad Liiva oja looduslikku süngi. Nimeta kanal jääb endiselt toimima kui maaparandussüsteemi osa ja viib liigvee metsakinnistutelt läbi kraavisüsteemide endiselt otse Kunda jõkke. Nii välja tõstetav sete kui betoonmaterjal jõest ja kaldaalalt utiliseeritakse. Projekteerimise käigus täpsustatakse, kas ja millises mahu tuleb korrastada Liiva oja süng ning maakividest kaldakindlustuse vajalikkus. Peale paisu likvideerimist teostatakse kaldaala korrastamine. Projekteerimise käigus täpsustatakse töödeks kasutatav tehnikat ning vajadusel ligipääsu vajadust. Projekt kooskõlastatakse selle valmimisel kõikide seotud osapooltega ja maaomanikega.

Asukoht:

Pais asub Liiva ojal (VEE1073300), Lääne-Viru maakonnas, Vinni vallas, Aravuse külas Noodasopi kinnistul (katastriüksuse tunnus 90003:001:0200). Tegemist on eramaaüksusega.

Joonis 1. Liiva ojal asuva paisu asukohaplaan.

b) Ülevaade töödega mõjutatud alale jäävatest eesvooludest ja muust infrastruktuurist;

Liiva oja on riigi poolt korras hoitav ühiseesvool (maaparandussüsteemi kood 1107330020000), mistõttu tuleb kõik kavandatavad tegevused kooskõlastada Põllumajandus- ja Toiduametiga. Põllumajandus- ja Toiduametiga on teostatud paikvaatlus objektil ning kohtumise tulemusel lepidi kokku, et RMK lisab projekteerimistööde eeluuringute ülesanneteks sette mahtude uuringu ja selle likvideerimise ulatuse ja vajaduse. Lisaks hinnatakse paisregulaatori eemaldamisel ja kanali sulgemisel nimeta kanali püsivust ajas ning selle toimivust edaspidi maaparandussüsteemi osana.

c) Ülevaade objektist ning paikvaatluse (24.07.24) pildid (autor Anett Reilent);

Pais asub Liiva oja keskjooksul ning on uus inventeeritud pais. Liiva oja suubub Anguse jõkke, mille puhul on tegemist lõheliste jõega ning Anguse omakorda Kunda jõkke, mis on ka lõheliste jõgi. Jõed on omavahel seotud ning Liiva ojas on inventeeritud peamised lõheliste koelmualad ning Anguse jões lõheliste elupaigad, mistõttu oleks vajalik luua sidusam ühendus kahe veekogu vahel. Liiva oja pais kujutab endast rändetõket lõheliste sigimisaladele ning eraldab ka kohalikke kalapopulatsioone, kuna tegemist on ületamatu rändetõkkega. Populatsioonide eraldatus vähendab populatsioonide geneetilist mitmekesisust ja see omakorda muudab populatsioonid haavatavamaks näiteks haiguste ja muutuvate keskkonnategurite suhtes. Lisaks takistab pais Liiva oja normaalset setete liikumist alla voolu ning on seetõttu kuhjanud enda taha setteid, peamiselt liiva, mis tuvastati ka paikvaatluse toimimise hetkel. Objekti mitte lammutamisega kaasneb eeldatavasti kohustus antud objekti regulaarselt hooldada maaparandussüsteemi hoolduse või rekonstrueerimistööde käigus Põllumajandus- ja Toiduameti poolt ning maaomanik või huvitatud osapool peaks tegelema antud regulaatori käitamise ja hooldamisega, mida seni pole aastaid tehtud.

Osa Liiva ojast on suunatud nimetusse kanalisse, mis suubub Kunda jõkke, seega on osaliselt muudetud ka Liiva oja vee vooluhulkasid.

Joonis 2. Liiva oja pais 24.07.24.

Joonis 3. Liiva oja paisust alla voolu oja kaldale ja vette pandud betoonplaadid 24.07.24.

Joonis 4. Sisse vool Liiva ojast paisu kõrvalt nimetusse kanalisse 24.07.24.

Joonis 5. Nimetu kanal allavoolu pildistatuna kanali sissevoolust 24.07.24.

d) Eelhindang, kuidas paisu likvideerimine võib mõjutada tulundusmetsa, eramaid, infrastruktuuri, kaitseväärtusi, ettevõtteid.

Mõju tulundusmetsale: Mõju tulundusmetsale puudub. Paisutuse likvideerimisel on tulundusmetsale positiivne mõju kuna Liiva oja enda veetase viiakse allapoole ning maaparandussüsteemid ning allavoolu liikuv liiv ja sete saavad edaspidi toimida normaalingimustes. Väheneb riiklikult hooldatava eesvoolu hooldusvajadus, sest sete ei koonu enam paisu taha ning jõe isepuhastusvõime suureneb.

Mõju eramaadele: Paisu likvideerimine mõjutab eramaaüksust Noodasopi (katastritunnus: 90003:001:0200). Ligipäas Liiva oja paisuni on saavutatav mööda Noodasopi kinnistul olevat pinnasteed (ETAK ID:5055341), mis kulgeb mööda nimetu kanali vasakkallast. Pinnasteed pole ammu masinate liikumiseks kasutatud, mistõttu on vajalik teele kukkunud ning vajadusel ka tee kõrvalt mõned puud eemaldada sõltuvalt kasutatava tehnika suurusest, mis täpsustatakse projekteerimise käigus. Puid eemaldatakse ainult vajadusel ja minimaalses koguses. Kogu puit kogutakse kokku ja paigutatakse kokkulepitud kohta või utiliseeritakse vastavalt maaomaniku soovidele. Juhul kui kinnistule tekivad roopad ja/või muud pinnasekahjustused tuleb tööde lõppemisel need taastada.

Mõju infrastruktuurile: Pais asub riigi poolt korras hoitaval ühisesvoolul (maaparandussüsteemi kood 1107330020000). Väheneb riiklikult hooldatava eesvoolu hooldusvajadus, sest sete ei koonu enam paisu taha ning jõe isepuhastusvõime suureneb.

Mõju kaitseväärtustele: Kavandatav tegevus mõjub positiivselt lõheliste ja teiste kalaliikide rändetingimustele Liiva ojas ja Viru alamvesikonnas.

Mõju ettevõtetele: Mõju puudub.